

1. Aleksander Suure viimane lahing toimus aastal 326 eKr tänapäevase Pakistani territooriumile jäävas Pandžabi provintsis asuva Hydaspesi (tänapäeval Jhelumi) jõe kallastel, kus ta alistas Pauravas'i kuninga Porose. Pärast seda enam lahinguid ei toimunud, sõjavägi alustas tagasiteed ning Aleksander haigestus raskelt ja suri aastal 323 eKr palavikku. **Millises linnas ta suri?**

A Babülon
B Ekbatana
C Persepolis
D Susa

2. Sellel medaljonil on kujutatud kaks meest, kes viie aasta pärast hakkasid teineteisega sõdima. **Kes?** (nimetage mõlemad nimepidi)

3. Kui Esimese maailmasõja algul kavatses Saksa 8. armee ülemjuhataja Vene rünnakute eest Ida-Preisimaalt taanduda, tagandati armeejuhid ametist. Nende asemele määrati tegelikult juba pensionile saadetud Paul von Hindenburg, kes võttis endaga kaasa andeka kindralstaabiohvitseri ning sõja esimestel nädalatel Belgias brigaadiülemana silma paistnud kindrali. **Kes see mees oli?** Hiljem võttis ta osa Kappi putšist ja Müncheni Õllekeldriputšist. Kandideeris 1925 Hindenburgi vastu presidendiks, kuid sai ainult 285 793 häält.

4. **Kelle suguvõsa vapp** Kukuruse mõisas? Nad kaebasid omal ajal Rootsi kuningas Gustav III le (valitses 1771–1792), et reduktsiooniga oli nende vanaisa tehtud niisama vaeseks, kui too oli olnud varem rikas ja heal järjel, seega olid tema laste kõige tähtsamad soodustused isamaal kadunud ja kõrgestiõnnistatud kuningas Karl XII sõjad jäid neile ainsaks lootuseks teenistusega maailmast läbi tulla“. Selle aadlisugukonna liikmed loevad end pärinevaks Madalmaadest ning põlvnevaks Wittenbergi ülikoolis õppinud ning koos hertsog Magnusega Saaremaale saabunud kirjutajast Lucas ***ist. Sugukonna liikmeid on immatrikuleeritud nii Rootsi, Soome, Saaremaa, Eestimaa kui ka Liivimaa rüütelkondadesse.

5. Fosforiidisõda oli rahumeelne üldrahvalik vastupanuliikumine Nõukogude Liidu keskvõimude plaanitavatele fosforiidikaevandustele Virumaal. Vastasseis oli tulipunktis 1987–1988. Fosforiidisõja laiaulatuslik vastasseis oli üks esimesi ja tähtsamaid vastupanuliikumisi NSV Liidu võimude vastu. Rahva ilmne võit fosforiidisõjas oli üks Eesti taasiseseisvumise algündmusist. Samal ajal tekkis ka Lätis keskkonnateemade ümber suur rahvalikumine. Probleemiks oli ka kavandatav Riia metroo, kuid eriti juba ehitatav ***. **Mille vastu võideldi Lätis?**

6. Kuigi perekonnanime Lincoln on kandnud vaid üks Ameerika president, pidas üks teine USA president vajalikuks oma inauguratsiooni kõnes täpsustada, et tema puhul ei ole tegemist Lincoln`iga. **Kes oli see president?**

7. Pildil on neli presidenti. **Nimetage nad!** (3 õiget = 1 punkt).

8. 26.05.1989 avaldas ajaleht „Noorte Hää“ esmakordselt avaliku uuringu järgi tehtud eesti poliitikute populaarsuse esitosina, see nägi välja järgmiselt: 2. Arnold Rüütel, 3. Tiit Made, 4. Indrek Toome, 5. Vaino Väljas, 6. Edgar Savisaar, 7. Juhan Aare, 8. Mikk Mikiver, 9. Enn Põldroos, 10. Endel Lippmaa, 11. Siim Kallas, 12. Heinz Valk. **Kes oli selles tabelis esimesel kohal?** Küsitav kogus korraliku hääletesaagi ka viimastel KOV volikogu valimistel.

9. Hiljutise nn võikriisi valguses oleks paslik küsida järgmiselt. Omaaegne tuntud ajakirjanik Valve Raudnask on oma mälestusteraamatus „Kõik, mis on juhtunud“, kirjutanud: „Iga õppinud põllumees teab, et kilo võid saab *** liitrist piimast“. **Kirjutage see arv.**

10. Millise Vene brändi logo on mütsil? Küsitav on osa kontsernist, mille logo on parempoolne.

- 11.** Eestlased on iidamast-aadamast pannud nimesid nii koduloomadele nagu lehmad nimega Mustik, Täpik ja Maasik kui lemmikloomadele nagu koerad Pontu või Muri, viimasel ajal aga Bella, Donna või Bosse. **Milline kassinimi muutus aga 2007 Eestis populaarseimaks?** Vähemalt Eesti kirjandusmuuseumi folklorist Mare Kõiva väidab nii.
- A Andrus,
B Carmen,
C Indrek,
D Potter
- 12.** See on aedniku esimene ja vahel ka suurim nuhtlus. Inimestel on läbi aegade olnud temaga vastakad suhted. Keskajal koheldi teda kui püha taime. Toidus kasutati sagedasti Venemaal, Siberis, Skandinaaviamaadel ja Kesk-Euroopas. Turukaupmehed pakkisid ***lehtedesse köögivilju — nii püsis kaup värske ning huvitavama aroomiga. Tuleks ka meelde tuletada, mida ütles vanarahvas kord Põhjasõja ajal: kui *** juba väljas on, siis eestlane nälga ei sure. **Mis taim?**
- 13.** Suur pajuharakas (*Lanius excubitor*) on peaaegu rästa suurune võrdlemisi pika sabaga lind. Oma pesa ehitab peamiselt rabamännile. Tema kutsehüüd „tirlüü“ meenutab põldlöökest. **Mis on selle linnuliigi ametlik nimi?** Ta on valitud ka Eesti aasta linnuks. Küsime liigi nime. Õige perekonnanimi annab 1 punkti.
- 14.** Küsitav loom jõudis Eestisse aastal 1947, kui siin vabastati 195 Laadoga järvest püütud isendit. Nende elupaigaks said neli Vooremaa järve, samuti Emajõgi ja Ulila jõgi. Nad levisid üle mandri-Eesti ning lõpuks ka Saare- ja Hiiumaale. Praeguseks on alles jäänud üksikud asurkonnad Peipsi järve vesikonnas. **Mis loom?**
- 15.** Küsitav (ld.k. *Phleum*) on kõrreliste sugukonda kuuluv rohttaimede perekond. Vanarahvas on seda taime kutsunud oravasabaks, hundisabaks, kassisabaks, tuppheinaks. Päris ammustel aegadel teda meie looduses ilmselt ei kasvanudki. Inglismaale toodi ta XVIII sajandi keskel Ameerikast. Sealt levis ta kiiresti teistesse Euroopa maadesse. **Mis taim?** Pildil on harilik ***. Samanimelised tänavad on Tallinnas ja Tartus.

- 16.** Pildil on saar, mis kannab sama nime lahega, kus ta asub. Väidetavalt olla just sellelt saarelt saanud Eesti kalatööstus alguse kui 19. sajandi II poolel rajas sinna oma ettevõtte kilutööstur Voldemar R. Sörensen. Hiljem rajas sinna tööstur Malahhov kala suitsutsehhi, mille toodanguks oli nii suitsulest kui sprotid.

Nimetage see 11 ha suurune saar.

- A Hara,
- B Kolga,
- C Soela,
- D Topu

- 17.** Pildil on Eesti Vabaõhumuuseumis asuv kabel. Eriti populaarsed on seal Jõulude-aegsed jumalateenistused, mil kabel on pilgeni rahvast täis. **Kust on see kabel muuseumi toodud?** (2 p kohanimi, 1 p maakond)

- 18.** Havai saarestiku avastasid eurooplastest esimestena hispaanlased 1527.a., teistkordselt aga James Cook aastal 1778. Cook andis saarestikule oma kirglikust kaardimängijast toetaja nime, mis on tuntud ka toitlustusvaldkonnast. Seda nime kandis saarestik maakaartidel päris kaua. **Kuidas nimetas Cook tänase Havai saarestiku?** Selle nime leiame Atlandi ookeani lõunaosas ühelt saarestikult ka praegu.
- 19.** Seda piiravad läänest Golfi hoovus, põhjast Põhja-Atlandi hoovus, idast Kanaari hoovus, lõunast Antilli hoovus. **Millega on tegemist?**

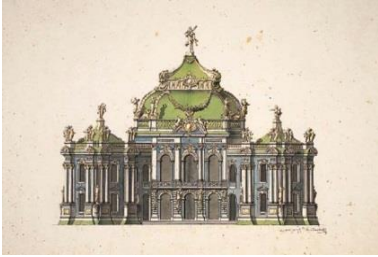

- 20.** Teatavasti ületas esimese Eesti laevana ekvaatori parklaev „Hioma“ 1853. aastal kapten Peter Boyseni juhtimisel. **Milline eesti laev läbis aga esimesena Panama kanali?** Toimus see 1936.a. novembris. Küsitav omaaegne Eesti suurim laev hukkus 1941. aastal Prangli lähistel. Juuresolev pilt on tehtud küsitava laeva pardal.

21. Faalanks on sõjaliselt teatavasti vanakreeklaste lahingurivi. **Mida aga see sõna tähendab anatoomiliselt?**

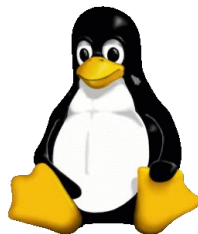
22. Peale Peeter I hakkas Vene impeerium jõudsalt kasvama. Aga keisrid pidasid end ikka eeskätt vene rahva juhiks ja kiusasid taga oma mittevene elanikkonda. Sel teemal naljatas „Viiuldaja katusel“ juudi soost piimamees Tevje: „Jumal, tsaari õnnista ja hoia ...“. **Lõpeta see tsitaat!**

23. Milline nimetus ühendab neid pilte?

24. Ühe USA-s hiljuti korraldatud näitusel soovitati külastajatele loobuda püstolitest kahvlite kasuks. **Millele oli pühendatud see näitus?**

25. Tuntud koomiksimeistri Daniel Stori joonis on ühest akendeta majast, mis arvatavasti paikneb kuskil põhjamaal. Lisatud on ka Larry Ewingi loodud kääbuspingviin Tux, kes võiks sellises majas ja sellises kohas tunda ennast üsna mugavalt. **Kes on koomiksimeistri arvates sellise tare moodi majakese omanik?** Küsitava kirjutistest võiks nimetada "Mis on häkkerile sisemiseks tõekejõuks, ehk *** seadus." (Raamatus: Pekka Himanen. Häkkerieetika ja informatsiooniajastu vaim).

- 26.** Piltidel on Peeter I, Paul I, Katariina II, Aleksander III, George V, Henry VIII, Louis XIII. Nad on paigutatud kindla süsteemi alusel. Kes sobiks samal alusel järgmiseks?

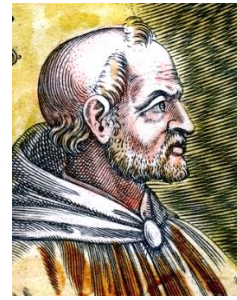

A Hadrianus VI

B Benedictus XVI

C Gregorius XVI

D Johannes XXI

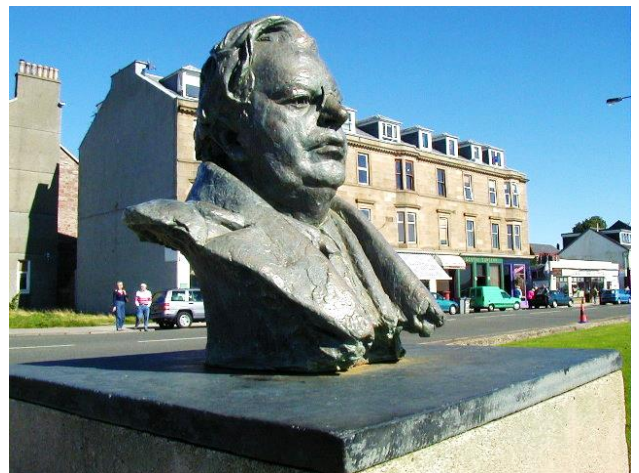

- 27.** Keda on kujutatud pildil ja Giulio Monteverde skulptuuril? Küsitava eluaastad 1749-1823.

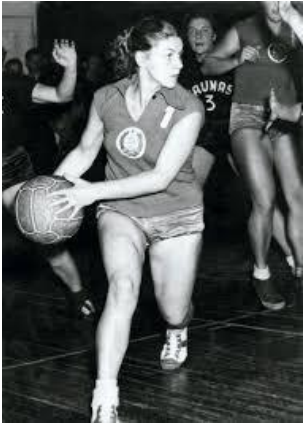
- 28.** Esimese elektrireli Eestis valmistasid 1959. aastal Anatol Sügis ja Heino Pedusaar, nimeks oli Varioola. See jäi ainukeksemplariks. Tehase Punane RET konstruktori Heino Kalmo juhtimisel valmis Retakord (Kalmokord), mis läks 1965 seeriatootmisse, valmistati neid tosin tükki kuus. Umbes samal ajal hakkas Norma tootma lastele pisipilli, mida uhkelt nimetati süntesaatoriks. Kuidas kõlas selle värgenduse nimi?

- 29.** 1925. aastal läks ühel šoti leiutajal oma leiutise jaoks vaja mh järgmisi asju: vana kübarakarp, käärid, mõned sukanõelad, mõned jalgrattatulede läätssed, kasutatud teelaegas, pitservaha ja liim. Millisest [siiani kasutatavast] leiutisest on jutt? Näete ka mehe mälestusmärki sünnilinnas Helensburghis.

- 30.** Käes on sügis ja varsti ka talv ning telerite ja raadiote ilmateadetest võib sageli kuulda, et temperatuur on null kraadi ringis. Meie kandis on temperatuur loomulikult Celsiuse järgi. Mitu kraadi oleks 0°C Fahrenheiti skaala järgi? (1 punkt +/- 10%)

31. Kes on pildil (1928-2016)?

32. Eesti jalgpalluritest on vähemalt 100 mängu rahvuskoondises pidanud tänasesks 12 meest. Ainult ühel neist on õnnestunud oma sajandas mängus värav lüüa. See toimus aastal 2001 MM-i valikmängus Küprose vastu. **Kes sellega hakkama sai?**

33. Millisel juhul muudab jäähokis täiesti õigesti löödud värav küll mänguseisu, kuid ei riku väravavahi ametlikku statistikat (ehk et väravavahile ei lähe see värav kirja sisselastud väravana)?

34. Sellel grafftil on kujutatud üht tuntud ääreründajat ehk winger`it, kes valiti 2013 Euroopa parimaks. **Keda?**

35. Esimesena sai selle suure saavutusega hakkama Alvin Kraenzlein aastal 1900. Hiljem on sama suutnud korrata vaid kolm meest ja üks naine, ületada aga üks mees. **Kes on see üks mees?**

36. Ta on ise meenutanud oma debüüti toaneitsi Josephine rollis prantsuse komöödias «Cyprienne»: «Ja saatuslik esietendus oli jaanuarikuu 17. päeval 1910. Närvipinget tõttu olin täiesti endast väljas. Ma ei mallanud oodata juuksurit, vaid proovisin ise oma juukseid lakkida ja torkasin tulikuuma lokitangid juustesse... pssshhshh... ja juuksed suitsesid! Oma osa kohaselt kandsin kohvikandmiku lavale. Käed värisesid nii, et kohvi loksus peente daamide ilusatele kleitidele. Mulle sadas vihaseid pilke. Garderoobis valasid nad oma südame välja: «Missuguseid lollakaid nüüdsel ajal lastakse näitelavale, see on selge skandaal!» **Kes?** Pildil koos isa Mihkel Põldega. Voldemar Panso on tema kohta öelnud: «Talle oli antud kaks võimsat relva: talent, mida loodus on jaganud talle nii kiiduväärt ohtrasti, ja töövõime, mida on talentidele jagatud nii kasinasti.»

37. 13. juunil 1985 suri näitleja Urmas Kibuspuu, kes osales parajasti kahe filmi - Peeter Simmi „Puud olid...“ ja Ago-Endrik Kerge „Savoy balli“ - võtetel. „Savoy balli“ režissöör Ago-Endrik Kerge: „Eelmisel või üle-eelmisel päeval oli meil viimane võtte temaga „Savoy balli“ filmi jaoks. ... Võtte seises selles, et ta üritab teatri lavale ehitatud treppi mööda allalaskuvate varietee-girl'ide vahelt üles pääseda. Üks väike lõik koos Elle Kulliga jäigi filmimata. Muud võtted olid kõik tehtud, aga sellest, kuidas nad läksid saalist, kus girl'id tantsisid, kahekesi oma väikesesse separeesse, oli üks lõik puudu. Palusin ***il, kes oli Urmasega suures laastus sarnane, teda asendada. Filmida sai külje pealt. *** oli nõus. Ega keegi sellest filmi vaadates aru saa. Vaid asjaosalised teavad seda kohta jälgida.“ **Kes oli dublandiks?** See nüüdseks samuti manalamees ja Kibuspuu aasta noorem koolivend oli tuntud ka poliitikas.

38. **Kes oli** detektiiv Hercule Poirot` abiline Agatha Christie teostes? Fotol (vasakul loomulikult) on teda filmilinal on kehastanud näitleja Hugh Fraser. Sama nime kannab üks linn ja selle linna juures 11. sajandil toimunud lahing.

39. Aasta 1962. Tallinna 10. keskkooli näitering, mida juhendab Tamara Vint, toob lavale „Libahundi“, kus säravad juba Mari Lill ja Eneken Aksel. **Kes mängib** selles lavastuses Margust? Tegemist on hilisema akadeemiku, rektori ja poliitikuga.

40. **Mis aasta** november: Ayrton Senna tuli kolmandat (ja viimast) korda maailmameistriks, Magic Johnson lõpetab karjääri, 24.novembril sureb Freddie Mercury?

- 41.** Kes mäletab linna, kus Anett Kontaveit tänavu juunis karjääri esimese WTA-turniirivõidu teenis, teab ilmselt ka vastust küsimusele „**kes on kunstnik?**“. Küsitava kodulinna on tema muuseumiks muudetud terve pildil olev kirik.

- 42.** Nimetage inglise skulptor, kelle orgaaniliselt kujundatud abstraktsed jooned pronksis ja kivis moodustavad kriitikute hinnangul 20. sajandi suurema humanistliku traditsiooni ilmingu skulptuuris.

- 43.** Näete leedu kaasaegse kunstniku Stas Sugintase (s.1969) autoportreed, kus ta on ennast kujutanud varajases nooruses. Ise ta pani pildile oma iidoli nime. **Millise?**

- 44.** Põhjala mütoloogiast: ka langenud viikingid harjutasid igapäevaselt võitlust. Kui päike loojus, suundusid võitlusest kurnatud viikingid tagasi Valhallasse, kus nad täitsid end kahelt loomalt saadud hea ja paremaga. Loomade nimed olid Særimner (Saerimner) ja Heidrun. **Mis loomad nad olid?**

- 45.** Rooma võimud lugesid kokku, et 2016. a. jooksul teenis küsitav vaid 1,5 miljonit eurot, sisuliselt peenraha ju! Selles asjas oli oma käsi mängus ka Nicola Salvi`l ja Giuseppe Panini`l. **Nimetage see** ka filmikunstist tuntud „**miljonär**“.

46. Järgnev tsitaat on Piiblist, Psalmid, 137

Nutulaul Paabeli vangipõlves

1 Paabeli jõgede kaldail, seal me istusime ja nutsime, kui mõtlesime Siionile.

2 Remmelgate otsa, mis seal olid, me riputasime oma kandleid.

3 Sest seal küsisid meilt meie vangivijjad laulu sõnu ja meie piinajad rõõmulaule:

„Laulge meile Siioni laule!”

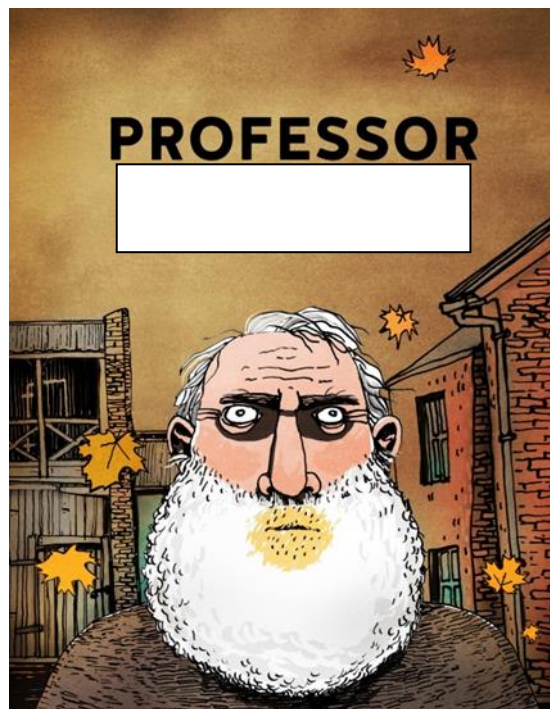
1970.a. kirjutasid ja plaadistasid neile sõnadele (kasutades ka psalmi 19) rastafari laulu Brent Dowe ja Trevor McNaughton Jamaica reggae grupist *The Melodians*. Laul jõudis 1972 filmi *The Harder They Come* soundtrack-albumile, mis tegi selle rahvusvaheliselt tuntuks. **Milline grupp laulis selle aga kuulsaks** oma kaveriga (eriti Euroopas)? Peale tippaastaid on nad seda Eestiski esitanud.

47. Küsitav on naljatlev nimetus Nõukogude Liidu 1980. aastate lõpus rakendatud välispoliitilise doktriini kohta. Doktriini sõnastas NL välisministeeriumi pressiesindaja Gennadi Gerassimov 25. oktoobril 1989. Kui temalt USA populaarses hommikuprogrammis "Good Morning America" küsiti, kas Ida-Euroopa satelliitriikide suhtes järgitakse ka edaspidi Brežnevi doktriini, vastas ta, et edaspidi järgitakse *** doktriini. Ta viitas *** laulule "My Way", öeldes sellega, et need riigid võivad edaspidi ise oma tee valida. Läänes peeti seda tõsiseltvõetavaks külma sõja lõpu kuulutajaks ja Nõukogude bloki lagunemise märgiks. See innustas ka Saksamaad tõsiselt taasühinemisele mõtlema hakkama. **Kelle doktriin/laul?** Küsitav pole laulu autor, vaid selle 1969.a. kuulsaks laulnu. Selle laulu saatel tegi Donald Trump 2017.a. esimese tantsu abikaasaga peale presidendiks vannutamist.

48. Melchiori nimi on tuntud ja tuttav Indrek Hargla loomingust, aga on veel üks raamat, milles tegutseb sellenimeline tegelane - „Ratsanik Melchior“. **Nimetage selle raamatu autor.**

- A Eno Raud,
- B Mart Raud,
- C Mihkel Raud,
- D Piret Raud,
- E Rein Raud

49. Pensionärist kurjam vedas Tartu õlletehasest vooliku otse oma kuuri ja villis kraanist tuleva limonaadi omatoodangu sildi all pudelitesse. Supilinna laste salaseltsi tekstisõnumi peale kohale saabunud konstaabel Kuul viis pahategija kärmesti trellide taha. Küsitava kirjaniku lasteraamat „Professor ***“ paigutab meid sama ideaalsesse turvavõrgustikku kui Astrid Lindgreni Rasmuse-romaanid. Olgu kurikaelad kui halvad tahes, kuskil leidub ikka hea konstaabel, kes vajaduse korral appi tõttab. **Nimetage kirjanik ja professori perekonnanimi.**

50. Küsitav kirjandusteos (jutustus, 1845), mille järgi on loodud ka maailmakuulus samanimeline ooper, algab eestikeelses tõlkes (1974) järgmiselt: „Olen geograafe alati kahtlustanud teadmatuses, kui nad paigutavad Munda lahinguvälja Bastuli-Poeni maale, praeguse Monda lähedale, umbes kaks lööd Marbellast põhja poole. Oma isikliku arusaamise järgi „Bellum Hispaniense“ anonüümse autori tekstist ja mõningate Ossuna hertsogi suurepärasest raamatukogust saadud andmete põhjal arvasin, et seda mälestusväärsset paika, kus Caesar viimast korda kõike kaalule pannes vabariigi kaitsjate vastu läks, tuleks otsida Montilla ümbrusest.“ **Nimetage autor ja pealkiri.**

Eesti Maakilb 2017/2018. I voor, 11. november 2017
Hellamaa, Keila, Laadla, Lihula, Põlva, Väike-Maarja, Vändra

1. Babülon
2. Napoleon ja Aleksander I
3. Erich Ludendorff
4. Toll
5. Daugavpils HEJ
6. Gerald Ford
7. Tarja Halonen, Mauno Koivisto, Sauli Niinistö, Martti Ahtisaari
8. Marju Lauristin
9. 21
10. Kalašnikov
11. Carmen
12. naat
13. hallõgija
14. ondatra
15. timut
16. Hara
17. Sutlepa, Läänemaa
18. Sandwichi saared
19. Sargasso meri
20. Eestirand
21. sõrme-, varbalüli
22. „... meist ikka kaugel sa“
23. ermitaaž
24. elektriautodele
25. Linus Torvalds
26. Johannes XXI
27. Edward Jenner
28. Pille
29. televiisor
30. +32
31. Selma Multer
32. Marko Kristal
33. tühja väravasse
34. Franck Ribery
35. Paavo Nurmi
36. Liina Reiman
37. Raivo Järvi
38. Hastings
39. Peeter Tulviste
40. 1991
41. Hieronymus Bosch
42. Henry Moore
43. Van Gogh
44. siga ja kits
45. Trevi purskkaev
46. Boney M
47. Sinatra
48. Rein Raud
49. Mika Keränen „Professor Must“
50. Prosper Mérimée, Carmen

Küsimused: Jaanus Moppel, Koit Nook, Aare Olander, Indrek Salis, Tenno Sivadi, Tõnu Talve